

6360 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE KANUNU VE GIDA GÜVENLİĞİNE OLASI ETKİLERİ: ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Abdurrahman SAYDAM¹

Hamza Bahadır ESER²

Öz

Türkiye'nin mevcut yerel yönetim sisteminde köklü değişiklikler yapan 6360 sayılı Kanun'un çıkarılması ile birlikte büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilmiş ve büyükşehir sınırları içerisinde yer alan 16.563 köy ve 1.358 belde belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüş ve büyükşehir belediyelerine tarım ve hayvancılıkla ilgili her türlü faaliyet ve hizmet vermeleri sağlanmıştır. Çalışma 6360 sayılı Kanun'un tarım sektörüne olası etkilerini irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada 6360 sayılı Kanun ile 20 belde belediyesi ve 113 köyün tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülen Antalya İli örnek olarak seçilmiştir.

Bu doğrultuda Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2019-2021 yılları arası faaliyet raporları ile 2020-2024 Stratejik Planı incelenerek sunulan tarımsal hizmetler kısaca el alınmıştır. Sonuç olarak büyükşehir belediyesinin tarımsal alt yapının sağlanması, sulama, tohum ve gübre dağıtımı, bitki koruma, biyolojik mücadele, organik tarım ve toprak analizi gibi farklı konularda eğitim seminerleri düzenlenmesi, çiftçilerin toprak analizlerinin ücret alınmaksızın yapılması, toprağı verimli kullanma konusunda bilinçlendirme gibi faaliyetler ile tarımı ve çiftçiyi desteklediği görülmüştür. Buna karşın tarımsal hizmetler konusunda kamu politikasını belirleme yetkisi merkezin uhdesindedir. Yerel yönetim birimi olarak büyükşehir belediyesi imkânları sınırlıdır. Çiftçi, kooperatifler, yerel ve merkezi idarenin temsilcileri v.b. gibi diğer paydaşların, katılımının sağlandığı kurumsal bir platform hali hazırda tesis edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvenliği, 6360 Sayılı Kanun, Büyükşehir Belediyesi, Kentsel Tarım, Yerel Siyaset.

Araştırma Makalesi | Geliş Tarihi: 03.06.2022- Kabul Tarihi: 06.10.2022

Saydam, A & Eser, H. B. (2022). "6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Gıda Güvenliğine Olası Etkileri: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği". Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), Sayı 12, s. 31-47

1 Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. E-posta: abdurrahmansaydam91@gmail.com, Orcid No: 0000-0002-6953-5164.

2 Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. E-Posta: bahadi-reser@sdu.edu.tr, Orcid No: 0000-0003-4063-051X.

METROPOLITAN MUNICIPALITY LAW NO. 6360 AND ITS POSSIBLE EFFECTS ON FOOD SAFETY: THE EXAMPLE OF ANTALYA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

With the enactment of the Law No. 6360, which made radical changes in Turkey's current local government system, the boundaries of metropolitan municipalities were extended to the provincial administrative boundaries, and the legal entities of 16,563 villages and 1,358 town municipalities within the metropolitan boundaries were abolished and transformed into neighborhoods, and metropolitan municipalities related to agriculture and animal husbandry. All kinds of activities and services are provided. The study aims to examine the possible effects of Law No. 6360 on the agricultural sector. In the study, Antalya Province, which was transformed into a neighborhood by removing the legal entities of 20 town municipalities and 113 villages with the Law No. 6360, was chosen as an example.

In this direction, the activity reports of Antalya Metropolitan Municipality between the years 2019-2021 and the 2020-2024 Strategic Plan were examined and the agricultural services offered were briefly discussed. As a result, the metropolitan municipality's agricultural infrastructure, irrigation, seed and fertilizer distribution, plant protection, biological control, organic agriculture and soil analysis, such as organizing training seminars, soil analysis of the farmers free of charge, raising awareness about using the soil efficiently, and agriculture. and supports the farmer. On the other hand, the authority to determine public policy on agricultural services is under the responsibility of the centre. As a local government unit, the possibilities of the metropolitan municipality are limited. Farmers, cooperatives, representatives of local and central government, etc. as an institutional platform with the participation of other stakeholders has not yet been established.

Keywords: Food Safety, Law No. 6360, Metropolitan Municipality, Urban Agriculture, Local Politics.

Giriş

Tarım, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için elzem olan hayvansal ve bitkisel ürünler üretmek üzere spesifik bir sosyo-ekonomik ortamda gerçekleştirdiği etkinlikler bütünüdür. Tarımsal faaliyetler yapısı itibariyle insanların beslenmesine yönelik (tarım ve su ürünleri, maden suları, maya ve orman ürünleri vb.) ürünler ile insan ve hayvan besin ihtiyacının karşılanmasında girdi olarak kullanılmak üzere işlenip, hazırlanması ve nihai kullanıcıya iletilmesine yönelik bütün süreçleri içine alan kapsamlı bir istihdam potansiyeline sahip bir sektördür (Akın vd., 2020, s. 904).

Tarımın insan yaşamındaki yeri ve önemi, insanlığın ortaya çıkışından bugüne sürekli artmaktadır. Tarım insanlık için ontolojik bir faaliyettir. İnsanlığın yerleşme, yaşam şekli, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, kültürel farklılıklar, ekonomik gelişmeler bu olguyu değiştirmemektedir. İnsan beslenmesinde temel ham madde olan tarımsal ürünlerin yerini alabilecek alternatif bulunmamaktadır. Bununla birlikte, 19. Yüzyılın

ortalarında başlayan Sanayi Devrimi ile birlikte dünyanın doğal dengesinin hızlı şekilde değiştiği görülmüştür. Bu hızlı değişim tarımın yapılış şekli ve tarım ürünleri üzerinde de etkili olmuştur. Bu etkinin daha çok olumsuz olmasından hareketle hızlı endüstriyel gelişim, insan sağlığını ve gıda güvenliğini de tehdit eder duruma geldiğini ifade etmek mümkündür (Bayramoğlu, 2010, s. 52).

Tarım ve sanayi devrimi, yerleşim anlayışını değiştiren en önemli iki olgudur. İnsanların tarımsal etkinliklerle uğraşmaya başlamasıyla yerleşik hayata geçilmiş, yerleşik toplumların gelişmesiyle de toplumsal bir düzen ve kentler oluşturulmuştur. Sanayi devrimi sonrasında ise kentler bugünkü modern görünümüne kavuşmuştur (Yenigül, 2016, s. 292). Birleşmiş Milletlerin 2014 yılında yayınladığı Dünya Kentleşme Olasılıkları Raporunda 1950 yılında dünya nüfusunun % 30'u kentlerde yaşadığı ifade edilmiş olup bu rakam 2014 yılında

% 54'e çıkmıştır. Yine bu rapora göre 2050 yılında gelindiğinde bu oranın % 66'ya çıkması beklenmektedir (United Nations, 2014, s.7). Dünya nüfusu ve kentleşmenin hızla artmasıyla insanların gıdaya olan talebi de artacak ve kent yönetimine de bu konuda önemli görevler düşecektir. Kentli nüfusun artmasına paralel olarak tarımsal alanlarda yerleşik olan nüfusun da hızla azalması ve tarımsal ürünlere artan talebin karşılanmasında yaşanması muhtemel zorluklar bu bağlamda düşünülmesi gereken önemli bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel yönetimler zaman içinde bazı düzenlemelerle birtakım değişikliklere uğramış ve halka hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik, hizmet kalitesi, çağa ayak uydurmak amacıyla yapılan düzenlemelerin zamanla zorunlu olduğu görülmüştür. Karar alma süreçlerinde etkinlik ve verimlilik ve bu karar alınma süreçlerine halkın katılımın sağlanması diğer bir ifade yerel yönetimlerin fonksiyonlarının başında gelmektedir (Eryılmaz, 2014, s. 171). Yerel yönetimlerle ilgili yapılan son değişiklik ise Türkiye'de mevcut yerel yönetim anlayışında köklü değişiklikler yapan ve 2012 yılında çıkarılarak 2014 yılında uygulamaya başlanan "6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'dur. Bu düzenleme ile 16 olan büyükşehir belediye sayısı 30'a yükselirken, 65 olan il belediye sayısı 51'e düşmüş, 81 ilde bulunan il özel idarelerinin sayısı yine 51'e ve 34.283 olan köy sayısı yaklaşık olarak yarı yarıya azalarak 18.292'ye düşmüştür. 16.563 köy ve 1.358 belde belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve bu birimler mahalleye dönüştürülerek ilgili belediyeye bağlanmıştır.

Yapılan bu düzenlemeyle ile eski köy yeni mahalle olan bu yerleşim yerleri artık belediyenin bir parçası haline gelmiş ve merkez mahallelerden ayırmak için kırsal mahalle kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Daha önce bu yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilen tarımsal ve kırsal hizmetler tüzel kişiliklerinin kaldırılmasıyla birlikte artık büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Büyükşehir belediyesi tarafından tek bir merkezden görev ve hizmetlerin yürütülmesiyle, ölçek ekonomisinin avantajlarından faydalanmak istenilmiştir. Böylelikle kamu hizmetlerin finansmanında tasarruf, etkinlik, verimlilik, koordinasyon ve kalitenin artırılması hedeflenmiştir (Çavuşoğlu ve Lamba, 2020, s. 127).

Bu çalışma 6360 sayılı Kanununun 7. Maddesi f) ...(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/7 md.)

“Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler” maddesi bağlamında Antalya Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde mahalleye dönüştürülen yerleşim yerlerinde büyükşehir belediyesi tarafından 2019- 2021 yılları arasında yapılan tarımsal hizmetlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun ile mahalleye dönüştürülen yerlerdeki yönetsel dönüşüm için 5 yıllık bir geçiş süreci öngörülmüştür. Bu geçiş süresinin bitimine istinaden çalışmada, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin tarımsal hizmetleri 2019 yılından günümüze belediye faaliyet raporları ile 2020-2024 Stratejik Planı üzerinden irdelenecektir. Bu çerçevede öncelikle tarım ve gıda krizi ilgili bilgi verilecek ve büyükşehir belediyesinin tarihi ve 6360

sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile büyükşehir belediyesinin tarımda değişen rolüne kısaca değinilecek, son olarak ise Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 2020- 2024 Stratejik Planı ve 2019-2021 yılları arasında Faaliyet Raporları ile Tarımsal ve Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı verilerinden yararlanılarak sunulan hizmetlere yer verilecektir.

1. Tarım ve Gıda Krizi

Gıda insanoglunun en temel ihtiyacıdır. Tarımın öğrenilmesi insanoglunun hayatta kalmasını, çoğalmasını kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda zıttı bir durumun sonuçlarının ne olacağını kestirmek güç değildir. Bu yönü ile sektörel bazda tarım gıda üretimi, dağıtımı ve bu sürecin süreklilik ve güvenliğinin sağlanması açısından stratejik bir sektördür. Gıda güvenliğinin iki ön koşulu, sürekli ve talebi karşılayan üretiminin sağlanması ile insanların uygun iktisadi koşullar ile gıdaya erişebilir olmasıdır. Geliştirilen ve uygulanan tarım politikaları gıda güvenliğinin sağlanmasında ve tarımsal üretimin verimliliği açısından oldukça önemlidir (Aydın ve Güner, 2020, s. 156).

İklim değişikliği ve olumsuz hava koşulları sebebiyle tarımsal üretimin azalması sonucu farklı ülkelerde yaşanan değişim, savaş ve iç karışıklıkların tetiklediği ekonomik dalgalanmalar, Covid-19 salgını ve buna bağlı olarak tedarik zincirinin bozulmasıyla 2020- 2021 yıllarında gıda fiyatları yükselişe geçmiş ve bu yükseliş günümüze kadar artarak gelmiştir. Rusya-Ukrayna savaşının ise Ukrayna ve Karadeniz bölgesinden tarımsal ihracatı engellemesiyle 2022 yılında da gıda fiyatlarındaki artış devam etmektedir (Peterson, 2022, s. 1).

Tarım tedarik zinciri yukarıda belirtilen sebeplerle kırılmış ve arz yönünde aksamalar meydana gelmiştir. Kendi vatandaşının gıda talebini önceleyen ülkeler tedarikte yaşanan gecikmeleri, zorlukları göz önüne alarak buğday, pirinç, mısır gibi tahıl ürünlerinin ticaretine kısıtlamalar getirmişlerdir. Öyle ki bir pandemi hüviyeti taşıyan Covid-19 salgını ile küresel ısınma gibi geniş ölçekli iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı verili durumda dahi söz konusu kısıtlamalar varlığını sürdürmüştür. Gıda güvenliği bağlamında gıda arzının sağlanmasının iki temel yolu vardır: ülkelerin kendi kaynakları ile üretim yapması, gıda ürünlerinin ithalatı (Aydın ve Güner, 2020, s. 156). Gıda ürünlerinin ithalatının yukarıda özetlenen koşullar nedeni ile giderek zorlaşması hayati bir meseledir.

İnsanların besin ihtiyacını karşılamaında en temel tahıl ürünü olan buğday; bulgur, un, ekme, unlu mamuller, makarna vb. ürünlerin ham maddesi olması sebebiyle oldukça önemlidir. Covid-19 başta olmak üzere birçok faktör buğdaya olan talebi artırmış ve buğday fiyatları rekor oranlarda artmıştır. U.S. Department of Agriculture (USDA) kurumunun 2021- 2022 yılı öngörülerine göre Dünya buğday veriminin % 0,9 azalacağı buğday tüketimindeki artışın ise üretimden daha fazla olmasından ötürü yılsonu stoklarının bir önceki yıla nazaran % 4 azalarak 278 milyon tona gerileyeceği öngörülmektedir (TEPGE, 2022).

Tahıl üretiminde yaşanan azalma özellikle tahıl ithalatını bu ülkelerden sağlayan Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Sahel gibi birçok ülkeyi olumsuz etkileyebilir. Afrika ülkeleri buğday arzının tamamını Ukrayna ve Rusya'dan ithal ederken, Mısır, buğday ithalatının % 85'ini, Lübnan % 81'ini ve Tunus % 50'sini Ukrayna'dan karşılamaktadır. Bu ülkelerde yaşanacak bir gıda krizinin sosyopolitik ve siyasi çalkantıları doğurduğu daha önce görülmüştür (Behnassi ve El Hayba, 2022, s. 754-755).

Silahlı çatışmalar ulusların, hane halklarının ve bireylerin gıda ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini zayıflatır. Bu çatışmalar, büyümeyi ve hasat etmeyi, işlemeyi ve taşımayı ve gıda tedarik etmeyi ve pazarlamayı amaçlayan faaliyetleri engelleyebilir. Daha spesifik olarak, çatışmalar gıda sistemlerinin ve tedarik zincirlerinin uygun şekilde işleme kapasitesini etkileyebilir: üreticilerin savaşa girmesi, üretim yapamaması veya ülkeden kaçması nedeniyle üretim düşüşleri; tarımsal girdiler dış pazarlarda bozulur; veya tarımsal verim ve su altyapısı askeri operasyonlar tarafından yok edilir. Silahlı çatışmalar, azalan satın alma güçleri veya gıda bulunabilirliği sorunu nedeniyle tüketicilerin yeterli gıdaya erişim kapasitesini de etkileyebilir. Bu tür çatışmalar yerel ve uluslararası pazarlarda gıda fiyatlarını artırarak gıda ithalatını olumsuz etkiler, Düşük gelirli ülkeler; ithalatçı ülkelerin enerji ve gıda satın alma gücü üzerinde olumsuz etkileri olan enerji piyasalarını bozmak ve kriz zamanlarında artan gıda ihtiyaçlarını karşılamak için uluslararası gıda yardımının kapasitesini etkiler. Bu nedenle, bu gıda sorunları, şu anda, çatışma yönetimi sürecinde kullanılan herhangi bir yaklaşımda dikkate alınması gereken silahlı çatışmaların önemli bir özelliğini sunmaktadır (Behnassi ve El Hayba, 2022, s. 754-755).

Dünyada küreselleşme ile üretim ve tüketim oranları her geçen yıl artış göstermektedir fakat bu artışlarla birlikte üretimin ve tüketimin dünya üzerindeki dağılımında dengesizlikler artmaktadır. Dünya Gıda Örgütü, World Food Programme (WFP), U.S. Agency for International Development (USAID), Avrupa Birliği (AB) gibi 16 uluslararası kurum 2016 yılından itibaren birlikte "Global Report on Food Crises" başlığı altında rapor yayımlamaktadır (Food Security Information Network, 2020). Yıllık olarak yayımlanan bu raporlarda açlık ve yetersiz beslenme temelli gıda krizi verileri toplanmakta ve derlenmektedir (Food Security Information Network, 2020). 2020 yılında yayımlanan raporda 2019 yılında 55 ülkede 135 milyon insanın açlıkla mücadele ettiği sonucu ortaya çıkmıştır (Food Security Information Network, 2020)

Günümüz toplumlarında ortalama yaşam sürelerinin uzarken doğum oranları özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan toplumlarda artmakta bu durum besin maddelerine olan talebi tırmandırmaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere iklim normallerinde yaşanan değişiklikler ile su kaynakları (ve vahşi sulama ile yer altı sularının) giderek azalmaktadır.

Yine küresel ölçekte yaşanan salgınlar (Covid - 19) ülkeler arası gıda ticaretini sekteye uğratmaktadır. Üstüne savaşlar ve politik istikrarsızlıklar ile ekim/dikime elverişli arazilerin atıl hale gelmesi ya da elde edilen ürünün ihraç edilememesi (Örneğin, Rusya- Ukrayna savaşı neticesinde yaşanan buğday krizi) tarım sektörünü giderek daha hayati bir faaliyet alanı haline getirmektedir (Kılavuz ve Erdem, 2019, s. 135, Çetin ve Yücesoy, 2020, s. 175). Tarımsal faaliyetlerin dönemsel olarak içinde bulunduğu durum onu stratejik bir faaliyet alanı haline getirmiş bilhassa ekonomik kararların alınıp uygulanmasında piyasa koşullarının da giderek istikrarsızlaşması, devletlerin doğrudan regüle edici adımlar atması ve tarımsal ürünlerin ithalat ve ihracatına müdahale etmesi ile sonuçlanmıştır (Çetin ve Yücesoy, 2020, s. 175). Bu durum ülkesel ölçekte enflasyonist bir baskı oluşturmakta ve bu durum beraberinde birtakım sosyal sorunları da beraberinde getirmektedir. Bireylerin girişte de ifade edildiği üzere yaşamsal ihtiyacı olan beslenme taleplerinin yetersiz karşılanması diğer bir ifade ile tarım ürünlerinin türevi olan mamul ürüne ulaşmakta yaşanan zorluklar toplumsal hoşnutsuzlukları beraberinde getirmekte bu durum konunun sosyal, ekonomik boyutunun yanına bir de siyasal boyutun eklenmesi ile sonuçlanmaktadır.

Çalışma, girişte de ifade edildiği üzere tarım sektöründe son dönemde yaşanan Covid-19, Rusya-Ukrayna savaşı gibi krizler ile ortaya çıkan gıda güvenliği sorununun aşılması bağlamında yerel yönetimlerin ne tür katkılar sunabileceği sorusuna cevap aramaktadır. Bu kapsamda 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyelerine tarımla ilgili verilen yetkilerin ne düzeyde kullanıldığı, Antalya Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden irdelenecektir. Anılan yasanın getirmiş olduğu değişiklikler akademik alan yazında hâlihazırda ilgi odağıdır. Örneğin; Köşker Yaman ve Kutlar (2017) 6360 sayılı kanunun kırsal alana olası etkilerini ele aldıkları çalışmada, Kocaeli İli Gölcük İlçesine bağlı, (mahalleye dönüşen) Nüzhetiye Köyü sakinlerinin 6360 sayılı kanuna ilişkin bilgi düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmacılar katılımcıların 6360 sayılı kanundan ne yönde (olumlu/olumsuz) etkilendikleri sorusuna da ayrıca cevap aramışlardır. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunluğu kanun çıkarılırken kendilerine bilgi verilmediği, kanunun kırsal alanları olumsuz etkileyeceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Yine Yıldırım ve Bıçakçı (2018) 6360 sayılı kanun bağlamında Samsun İlinin Çarşamba İlçesi özelinde büyükşehir belediye kanununun kırsal alanları ve tarımı nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla ilçeden seçilen muhtarlar ve köylülerle birtakım görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Araştırma neticesinde katılımcıların büyükşehir tarafından sunulan yol, su gibi temel hizmetlerden memnun oldukları, tarımsal anlamda bir beklentilerinin olmadığı ancak, büyükşehir belediyelerinin kırsala hizmet sunma kapasitelerinin geliştirilmesi gerektiğini ve tarım sektörüne ilişkin planlama, örgütlenme ve pazarlamaya yönelik politikalar üretmek kırsal kesime destek sunulmasını bekledikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Benzer bir şekilde Tuncer ve Bakırcı (2020) 6360 sayılı Kanun'un, Konya'da kırsal alanlar üzerinde etkilerini ortaya koymaya hedeflemiş ve bu doğrultuda Konya il merkezine (görece) uzak Yunak ve Hüyük ilçeleri ile yakın ilçeleri olan Sarayönü ve Altınekin ilçelerinde bir saha çalışması gerçekleştirmişlerdir. Anket sonuçları değerlendirildiğinde ilkin kırsal mahallelerde karşılaşılan problemlere karşı büyükşehir belediyesinin hızlı ve etkili hizmet sunması konusunda katılımcıların memnun oldukları görülmüştür. Yine Konya Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

tarafından çiftçilerin eğitilmesi, toprak etütleri ile toprak ve su analizlerinin yapılması, organik ve iyi tarıma yönelik teşvikler ile tarım aletlerinin temini gibi tarımsal desteklerin sağlanmasından katılımcıların büyük ölçüde memnun oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Kaşıkırık ve Toprak (2022) büyükşehir belediyelerinin 2020-2024 stratejik planları ve 2020 yılı faaliyet raporlarını gıdaya erişim, gıda güvenliği ve sürdürülebilir tarım kavramları üzerinden incelemiş ve Covid-19 ve benzeri küresel krizler karşısında büyükşehir belediyelerinin gıda politikalarının kentin yeterliliğini sağlayacak düzeyde olmadığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca çalışmada büyükşehir belediyelerinin sürdürülebilir gıda üretim ve tarım yöntemlerini garanti altına almalarının öncelikli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca üreticilere yönelik hizmetlerin herhangi bir ihtiyaç analizi yapılmadan belirlendiğini tespit etmişlerdir.

2. 6360 Sayılı Kanun Kapsamında Büyükşehir Belediyeleri ve Tarımda Değişen Rolü

2012 yılında yasalanan 6360 sayılı Kanun ile yukarıda da değinildiği üzere yerel yönetimler ile kırsal alanların yönetiminde birtakım köklü değişiklikler yapılmıştır. Büyükşehir olan illerde bu kanunla birlikte köylerin ve il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve belediyelerin hizmet sınırları, il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir (Yıldırım ve Bıçakçı, 2018, s. 266). Yapılan bu düzenlemeyle 16.563 köy ve 1.358 belde belediyesinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. Tüzel kişiliği kaldırılan orman içi ve ormana bitişik köylerin sayısı yaklaşık olarak 10.000'dir. Bu köylerin ortak malları, otlakları ve ormanları büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Büyükşehir belediyesine dönüştürülmeyen diğer illerde bulunan ve nüfusu 2.000'den az olan 153 belde belediyesi mahalleye, 559 belde belediyesi köye dönüştürülmüştür. Bu belde belediyelerinin de tüzel kişiliklerinin kaldırılmasıyla toplamda 1.635 belde belediyesi kaldırılmıştır. Bu düzenleme ile eski köy yeni mahalle olan bu yerleşim yerleri artık belediyenin bir parçası haline gelmiş ve merkez mahallelerden ayırmak için kırsal mahalle kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Arıkboğa, 2018, s. 30). Daha önce bu yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilen tarımsal ve kırsal hizmetler tüzel kişiliklerinin kaldırılmasıyla birlikte artık büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır.

İnsanların günlük yaşam pratiklerine ve kentsel hayatına en yakın yerel yönetim birimi belediyeler olup, bu yerel yönetim birimlerinin farklı görev ve sorumlulukları vardır. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7. Maddesi uyarınca büyükşehir belediyeleri "Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek" ile görevlidir. Büyükşehir belediyeleri "Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak, ağaçlandırmak yapmak ve tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler" (Kaşıkırık ve Toprak, 2022, s. 81-82). Daha önce il özel idareleri, köyler, KÖYDES, belde belediyeleri tarafından sunulan tarımsal hizmetlerin sunulması artık büyükşehir ve ilçe belediyelerine geçmiştir.

7254 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 10. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye

Kanunu'na kırsal mahallelerle ilgili düzenleme içeren yeni bir madde eklenmiştir. İlgili düzenleme ile, "büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup, sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, kırsal mahalle" olarak kabul edilir hükmü getirilmiştir (7254 sayılı Kanun, md.10). Yine 7254 sayılı kanunun 10 maddesi ile ek madde 3 ile "kırsal mahalle" statüsüne sahip yerleşim yerlerine birtakım emlak vergisi, bina inşaat harcı, imar harcı, diğer vergi, harç ve harcamalara katılım payları, içme su bedelleri gibi hususlarda birtakım kolaylıklar/istisnalar (7254 sayılı Kanun, md.10-Ek md: 3).

Tarım insanlığın varoluşundan bu güne kadar hayati öneme sahip olmuştur. İlk medeniyetler incelendiğinde tarım alanlarının ve sulama imkânlarının fazla olduğu yerlerde ortaya çıktıkları görülmektedir. Dünya nüfusu yaklaşık olarak geçtiğimiz kırk yılda 3,2 milyar artmış ve gelecek kırk yılda da dünya nüfusumuz 3,15 milyar artacağı öngörülmektedir. Bu nüfus artışıyla birlikte tarımsal üretime, gıdaya, hayvan yemine talep de artacaktır (Yavuz ve Dilek, 2019, s. 12). İnsanın en temel ihtiyaçlarından biri olan gıda üretimi yani tarım sektörü küresel piyasa istikrarsızlıkları, ekonomik dalgalanmalar, küresel iklim değişikliği, 2019 yılında başlayan COVID-19 pandemi süreci ve Rusya – Ukrayna arasında süren çatışmalar sebebiyle tarımsal üretimin ülkeler için önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Dünya nüfusu gün geçtikçe artmaya devam etmekte ve buna paralel olarak tarımsal üretime duyulan ihtiyaç artmaktadır.

Tahıl üretimi, dünyada tarımsal üretimin ve insan ihtiyacının ana kaynaklarından birini oluşturmaktadır. 2021-2022 yılları arasında dünyada toplam 2,8 milyon ton tahıl üretimi yapılmıştır. Söz konusu üretimin % 28'ini buğday oluşturmaktadır. Dünya toplam tahıl ihracatının % 40'ı buğdaydan müteşekkildir. 2021-2022 yılları verilerine göre dünya buğday ekim alanının % 54,6'sını, buğday üretiminin % 65'ini Hindistan, Rusya, AB, Çin ve ABD tarafından yapılmaktadır. Buğday ihraç eden ülkeler arasında Rusya, AB, ABD başı çekerken Ukrayna, Türkiye ve Avustralya'da buğday ihraç eden önemli ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye (USDA verilerine göre) 2020-2021 tarımsal üretim sezonunda 6,5 milyon ton ile dünyada 9. sıradadır (TEPGE, 2022).

3. Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sunulan Tarımsal Hizmetler

Türkiye'nin tarım ülkesi olması sebebiyle hem kendi tarımsal ihtiyacını hem de uluslararası tarımsal talepleri karşılama konusunda önemli görevler üstlenmektedir. Türkiye genel olarak dağlık ve engebeli (eğimli) bir arazi yapısına sahiptir. Türkiye'de, arazilerin % 55,9'u 1.000 metrenin üzerinde bir yüksekliğe, % 62,5'i ise % 15 ve üstü eğime sahiptir (Tuğay, 2012, s. 2). Ülkeyi kuzey ve güneyden çevreleyen iki büyük denizin hâkim rüzgârlar ile yurda taşınan etkisi yine kuzey ve güneyde sıralı şekilde olan dağ dizileri ile kesilmekte ve bu etkinin iç bölgelere geçişi sınırlı olmaktadır. Bölgesel yer şekilleri arasındaki farklılıklar nedeni ile mikro iklimler oluşmuş ve bu bölgesel farklılık tarımsal ürün üretiminde (bölgeye özgü) ürün çeşitliğini de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda nemli bölgelerde ormancılık, yüksek dağlık alanlarda hayvancılık ve yurdun her bölgesinde bitkisel üretim yapılmaktadır (Miran,

2005, s. 10).

Tablo 1. Türkiye Tarım Alanlarının Dağılışı (bin ha)

Tarım Alanı	2017	2018	2019	2020
Tarla Bitkileri	15.532	15.421	15.387	15.615
Nadas	3.697	3.513	3.387	3.173
Sebze	798	784	790	779
Meyve, İçecek ve Baharat	3.343	3.457	3.525	3.564
Süs Bitkileri	5	5.1	5.2	5
Toplam	23.375	23.180	23.094	23.136

Kaynak: TÜİK (2021) verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1’de Türkiye’de hali hazırda tarım alanlarının dağılışı gösterilmiştir. Tarım arazileri arasından en fazla paya sahip olan tarla bitkileridir. Türkiye sahip olduğu toprak ve iklim koşulları sayesinde birçok tahıl, meyve ve sebze üretimi yapılmaktadır. 2021 yılında yaklaşık olarak 31,9 milyon ton tahıl üretilmiş olup, buğday üretimi bir önceki yıla göre %13,9 azalarak yaklaşık 17,7 milyon ton, arpa üretimi % 30,7 oranında azalarak 5,8 milyon ton, çavdar üretimi % 32,4 azalarak 200 bin ton, yulaf üretimi % 122 oranında azalarak 276 bin ton, dane mısır üretimi ise % 3,8 oranında artarak 6,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Sebze ürünleri üretimi 2021 yılında bir önceki yıla göre % 1,8 artarak yaklaşık olarak 31,8 milyon tona, meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretimi ise bir önceki yıla göre % 5,4 oranında artarak yaklaşık olarak 24,9 milyon tona yükselmiştir (TÜİK, 2021).

2020-2021 piyasa döneminde tahıl ürünleri üretiminin yurt içi talebi karşılama oranı % 97,4 olarak gerçekleşmiştir. Toplam tahıl üretiminde en büyük paya sahip olan buğday üretiminin yurt içi talebi karşılama yeterlilik derecesi % 102,3, arpanın yeterlilik derecesi % 97,1, mısırın yeterlilik derecesi % 84,9, soyanın yeterlilik derecesi ise % 5,4 olarak gerçekleşmiştir. Yine aynı piyasa dönemi içerisinde meyve ve içecek bitkilerinin yurt içi talebi karşılama oranı en yüksek olan % 552,9 ile fındıkta gerçekleşmiş, çayın yeterlilik derecesi ise % 94,1 olarak gerçekleştiği ve turuncgiller grubunda bulunan tüm meyvelerin kendi yeterliliğini sağladığı tespit edilmiştir (TÜİK, 2022).

Antalya ilinin nüfusu 2021 yılı itibarıyla 2.619.832 kişi olup Türkiye’nin en kalabalık beşinci şehridir. Turizm başkenti olarak bilinmekle birlikte Antalya, ülkenin en önemli tarımsal faaliyetlerinin yapıldığı yerleşim yerlerinden biridir. Antalya ilinde 909 mahalle bulunurken bunların 543’ü kırsal mahalledir. Antalya ilinin arazi miktarı 12 milyon 18 bin hektar olup, tarıma elverişli toplam alan ise 360.245 hektardır. Antalya’nın verimli topraklarında buğday, arpa, yulaf en yaygın olarak yetiştirilen tarım ürünleri olup, ayrıca 35 bin hektar alanda pamuk, soğan, yer fıstığı, nohut ve sebze yetiştirilmektedir. Örtü altı yetiştiriciliği en gelişmiş olmakla birlikte Türkiye örtü altı üretim alanının % 39’u Antalya’da yer almaktadır (antalya.tarimorman.gov.tr).

Tablo 2. Antalya İli Arazi Dağılımı (2020)

ARAZİ DAĞILIMI	ANTALYA (da)	Türkiye (da)	Türkiye'deki Payı (%)
Tarım Alanı	3.649.230	231.365.839	1,6
Çayır ve Mera Alanı	2.044.630	146.170.000	1,4
Orman Alanı	11.417.020	226.220.000	5,0
Diğer Alan	3.098.278	176.703.762	1,8
Yüz Ölçüm	20.177.000	780.043.000	2,6

Kaynak: <https://antalya.tarimorman.gov.tr/Belgeler/10%20dilde%20brifing/2020%20YILI%20ANTALYA%20C4%B0L%20TARIM%20VE%20ORMAN%20M%C3%9CD%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E-C3%9C%20BR%C4%B0F%C4%B0NG%20SUNUSU.pdf>

Tablo 2 incelendiğinde Antalya ili 3.649.230 da tarım alanı ile ülke tarım alanlarının %1,6'sını oluşturduğu görülmektedir. İklimi ve verimli toprakları sayesinde Antalya'da tahıl ürünlerinin yanı sıra toplam alanı 32 bin hektarı bulan kapalı tarım alanlarında domates, biber, fasulye, patlıcan, salatalık, kavun ve karpuz gibi birçok ürün yetiştirilmektedir. Portakal, muz, mandalina, limon greylift ise Antalya'da yetiştirilen diğer ürünlerdir. Antalya'da 2002-2020 yılları arası 18 yıllık dönemde sebze üretimi % 64, meyve üretimi % 168, tarla bitkileri % 70, süs bitkileri üretimi (adet) % 48 oranında artmıştır (antalya.tarimorman.gov.tr).

Antalya Büyükşehir Belediyesi de bu verimli topraklarda yapılan tarımsal faaliyetlere ilgili kanunun kendisine verdiği görev ve yetki doğrultusunda 2020-2024 Stratejik Planında bazı hedefler belirlemiştir. Bu hedefler; “tarımsal üretimi artıracak projeleri hayata geçirmek, üreticileri bilinçlendirme ve destekleme çalışmaları yapmak, Tarımda yenilikçi uygulamalarla çiftçinin girdi maliyetlerini hafifletmek ve tarımsal amaçlı yapıları yaygınlaştırmak” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hedefler doğrultusunda Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı Faaliyet Raporu incelenmiş olup tarımsal alanda verilen destekler aşağıda sayılmıştır; (Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2019, 2020).

- Gündoğmuş İlçesi Karadere Mahallesi'nde bulunan tarım arazilerinin sulanması amacıyla Karadere Kaynağından alınan sular kapalı sistem kurulmuş ve bu sistem aracılığıyla tarım alanlarının sulanması sağlanmıştır. Finike İlçesi Tekke Alakır Mahallesi sulama tesisinin bakım, onarım ve kanal temizlikleri yapılmıştır. Ayrıca su kayıplarının azaltılması ve çiftçilerin kapalı sulama sistemini kullanabilmesi amacıyla 66 kırsal mahalleye boru, 8 mahalleye 28 adet vana dağıtımı ve 3 mahalleye de yeraltı kuyularında ihtiyaç duyulan 3 adet elektromotopomp, ilgili muhtarlık ve kooperatiflere verilerek çiftçiler desteklenmiştir.
- “İl sınırları içerisindeki tarımsal sulama kooperatiflerince tarımsal sulamada kullanılan elektriğin üretilerek karşılanması için güneş enerjisi santrali yapılması çalışmalarına daha önceki yıllarda başlanılmış ve toplamda 4,86MW kurulu güce ulaşılmıştır. 2019 yılında 43 adet tarımsal sulama kooperatifi üyesi 9.046 çiftçi ailesinin tarımsal sulamada kullandığı elektrik için toplam 9.659.000,00 TL harcama yapılmıştır”.
- Serik, Manavgat, Kepez, Konyaaltı ve Gündoğmuş İlçelerinde İyi Tarım Uygulamaları, Yaprak ve Toprak Analizi gibi konularda toplam 6 eğitim semineri düzenlenmiş ve bu eğitimlere 107 çiftçi katılmıştır.
- 15-17 Kasım 2019 tarihleri arasında İzmir'de gerçekleştirilen Üretim Desteklenmesi,

Planlanması ve Ürünlerin Pazarlanması Çalıştayı'na "üreticinin ürününü değerinde satmasını sağlayacak ve aradaki tedarik zincirini kısaltarak tüketicilerin güvenilir, ucuz meyve ve sebze erişimini sağlayabilecek bir planlamayı oluşturmak amacıyla" ve 5-8 Aralık 2019 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen Türkiye Kooperatifler Fuarı'na "*ülkemizde kooperatiflerin geliştirilmesi, kooperatif ürünlerinin tanıtımı ve bu alanda bir farkındalık oluşturularak kooperatifler aracılığıyla iç ve dış ticaret hacminin artırılmasına yönelik bir planlama oluşturmak amacıyla*" katılım gerçekleştirilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı Faaliyet Raporu incelenmiş olup tarımsal alanda verilen destekler aşağıda sayılmıştır; Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2020, 2021).

- Korkuteli Tarımsal Kalkınma Kooperatifine (KORKOOP) Destek Verilmesi kapsamında, Korkuteli ilçesinde bulunan ve atıl olan eski aşevi binası KORKOOP üyesi kadınların üretim yapımları için kullanıma sunulmuştur. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) tarafından desteklenen Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı koordinasyonu ile yürütülen ve Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan "Üreten Kadınlar Kazanan Yarınlar Projesi" kapsamında parklarda bulunan turunçlar hasat edilmiş ve kadınların reçel yaparak üretmeleri ve gelir elde etmeleri sağlanmıştır.
- Çiftçiye Bitkisel Üretim Verilmesi başlığı kapsamında, Büyükşehir Belediyesi olarak S.S. Bozova Sulama Kooperatifi Güçlüköy, Murtıçı, Yuva, Yuvacık ve Bezirgan Mahalle Muhtarlığının talebi üzerine vatandaşlara 6.000 adet sertifikalı ceviz fidanı, Alanya İlçesi, Sapadere Mahallesi ipekböcekçiliği yapan üreticilere destek amacıyla 1.000 adet dut fidanı ile ipekböcekçiliğinin yaygınlaştırılması amacıyla Kozabilirlik Kooperatifi ile ortaklaşa yapılan çalışmalar kapsamında, talepte bulunan İbradı İlçesi Ürünlü Mahallesi üreticilere 500 adet dut fidanı, Defne yaprağı toplayarak geçimini sağlayan üreticilere destek amacıyla, 2.500 adet defne fidanı ve İbradı İlçesi, Üzümdere Mahalle Muhtarlığının talebi üzerine 1.000 adet gemlik çeşidi zeytin fidanı vatandaşa dağıtılmıştır. Ayrıca Elmalı İlçesi Özdemir Mahallesi ile Korkuteli İlçesi Taşkesiği Mahallesi ekmeklik buğday ekimi için ekilemeyen alanların tarıma kazandırılması amacıyla 1.350 kg buğday desteği sağlanmıştır.
- Çiftçiye Her Yıl Eğitim Desteği Verilmesi hedefi çerçevesinde, pandemi koşullarında olunmasına rağmen birçok kırsal mahalleye Biyolojik Mücadele, Organik Tarım ve Toprak Analizi konularında birçok eğitim verilmiş ve eğitime katılan 84 çiftçiye sertifikaları dağıtılmıştır.
- Belediye-Çiftçi el ele projesi kapsamında üreticilere bazı tıbbi ve atık aromatik bitkilerin üretimi ve nasıl kullanıldığıyla ilgili 8 adet, organik tarım, biyolojik mücadele, iyi tarım uygulamaları ve toprak analizi gibi konularda 4 adet bilgilendirme broşürü hazırlanmıştır.
- Elmalı İlçesi, Çukurelma, Gölova ve Yılmazlı Mahallesi, Konyaaltı İlçesi, Çakırlar, Aydınlık, Kuruçay, Zümrüt ve Suiçecek Mahallesi örtü altında üretim yapan çiftçilere biyolojik mücadele kapsamında sarı ve mavi yapışkan tuzaklar dağıtılmıştır.
- Seraları doğal afette zarar gören 27 çiftçiye toplam 5.000 kg sera naylonu verilmiştir.
- Çiftçilerin sulamada elektrik giderlerinin azaltılması amacıyla Döşemealtı İlçesi, Dağbeli Mahallesi 77.000 m² alanda 7 etap halinde yıllık 4.86 MW enerji üretecek güneş enerji santrali kurulmuş ve 43 tane sulama kooperatifi üyesi olan çiftçiler ile büyükşehir belediyesi tarafından işletilen sulama tesislerinden faydalanan 9.346 çiftçi ailesine elektrik enerjisi desteği sağlanarak ve bu destekle elektrik

maliyetleri % 50 azaltılmıştır.

- Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından bazı mahallelere sulama tesisi yapımına başlanmış ve mevcut sulama kanallarının bakım ve onarımı yapılmıştır. Çiftçilerin randımanlı ve tasarruflu sulama yapabilmeleri için toprak kanallar yerine kapalı sulama sistemini kullanabilmesi amacıyla 47 adet mahalleye 37.082 metre tarımsal sulama amaçlı HDPE ve PVC boru, 2 adet mahalleye 15 adet sürgülü vana verilerek çiftçilere destek sağlanmıştır.

Son olarak Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 yılı Faaliyet Raporu incelenmiş olup tarımsal alanda verilen destekler aşağıda sayılmıştır; Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2021, 2022).

- İbradı tarımsal kalkınma kooperatifi talebiyle üreticiye destek vermek amacıyla izmir kekigi lavanta (adaçayı) (Biberiye (Rosmarinus sp.) bitkilerinin üretimi Gürsu tesislerinde gerçekleştirilmektedir. 10.000 adet Tıbbi Aromatik Bitki üretimi yapılmış, üretilen fideler yöre çiftçisine dağıtılarak üretim teşviki sağlanmıştır.
- Yerelden kalkınma vizyonuyla uygulamaya koyulan "Köyde Hayat Var projesi" ile hem kırsal alanda yer alan köylerde bütün gün tarım ve çiftçiliğe dayalı eğitimler verilmekte hem de yerel sanatçı konserleri ve Antalya Şehir Tiyatroları tarafından köy seyirlik oyunları düzenlenmiştir.
- 24-27 Kasım tarihleri arasında Anfaş Kongre ve Fuar Merkezinde Growtech 20. Uluslararası Sera Tarım Teknolojileri ve Hayvancılık Ekipmanı Fuarı gerçekleştirilmiştir.
- Üretildiği ve yetiştirildiği yörenin adı ile özdeşleşmiş olan tarım, gıda, el sanatı ve sanayi ürünlerini ulusal ve küresel ölçekte tanıtmak amacıyla 20-24 Ekim tarihleri arasında YÖREX Yöresel Ürünler Fuarı düzenlenmiştir. Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ile beraber Coğrafi İşaretler Projesi ve Kadın Kooperatifleri ile Büyükşehir Belediyesi katılım sağlanmış olup, Daire Başkanlığı stant organizasyonu, broşür ve kitap gibi tanıtım materyalleri gibi hizmetler verilmiştir.
- 2021 yılı Faaliyet raporunda tarımsal üretimi artıracak projeleri hayata geçirmek, üreticileri bilinçlendirme ve destekleme çalışmalarını yapmak hedefi doğrultusunda çiftçilere 69 eğitim semineri verilmiştir.
- Çiftçiye bitkisel üretim desteği verilmesi hedefi doğrultusunda Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Bitkisel Üretim Şube Müdürlüğü tarafından 12 ilçede mahalleye 128 mahalleye toplam 477.985 fide, fidan ve çelik dağıtımı yapılmış, ayrıca Alanya'da ipek böcekçiliği ile uğraşan çiftçilere 2.000 adet dut fidanı dağıtılmıştır.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi ekilemeyen alanların tarım alanlarına kazandırılması amacıyla "Korkuteli ilçesi Taşkesiği mahallesinde 425 kg Karakılçık ekmeklik buğday, Karaköy mahallesinde 925 kg ekmeklik buğday, Manay mahallesinde 375 kg ekmeklik buğday, Osmankalfalar mahallesinde 125 kg karakılçık ekmeklik buğday ve
- 2.250 kg ekmeklik buğday, S.S Minerva Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifine 125 kg ekmeklik buğday, Büyükköy mahallesinde 300 kg karakılçık ekmeklik buğday, İbradı ilçesi Ormana mahallesinde 3 üreticiye toplam 1.000 kg ekmeklik buğday, Ürünlü mahallesinde 2 üreticiye toplam 1.750 kg ekmeklik buğday ile 300 kg karakılçık ekmeklik buğday, Kaş ilçesi Belenli mahallesi 250 kg ekmeklik buğday, Aksu ilçesi Karaöz mahallesinde 250 kg Ekmeklik Buğday, Konyaaltı ilçesi Güvenlik mahallesinde 250 kg karakılçık ekmeklik buğday ekimi yapılması teşviki yapılmıştır. 2021 yılında Gündoğmuş, Korkuteli (Taşkesiği mah.), Elmalı (Özdemir mah.) hibe edilen ekmeklik buğdayların hasadı yapılmıştır. Hasat edilen buğdaylar ve samanı

hayvancılık yapanlara hibe edilmiştir. Ayrıca 14 ilçede çiftçiler tarafından kullanılmayan 700 da'lık atıl tarım arazisi ve Büyükşehir Belediyesine ait kullanılmayan 300 da'lık atıl tarım arazisine toplam 15.000 kg buğday tohumu ekimi yapılmıştır”.

- Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından, arıcılıkla uğraşan çiftçiler için polen ve nektar bakımından zengin olan arı otu tohumu desteğinde bulunulmuştur.
- Bitkisel Üretim ve Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından tarımsal üretimin verim ve kalitesini artırmak amacıyla 300 üreticinin toprak analizi ücretsiz olarak yapılmıştır.
- Akıllı Tarım Projesi kapsamında hem üreticilerin girdi maliyetlerini azaltmak hem de tarımda verimliliği artırmak amacıyla Dijital Tarımsal Takip Amaçlı Kablosuz İzleme Sistemi kurulmuştur. Bu akıllı takip sistemlerin kullanımı ile topraktaki nem oranı, PH oranı, sıcaklık seviyesini anlık olarak takip edilebilmektedir. Elmalı İlçesi Çukurelma Mahallesi ve S.S Kumluca Tarımsal Kalkınma Kooperatifine toplam 51 üreticiye dijital tarım projesi kapsamında 103 adet nem-ısı (hava) ve toprak sensörü dağıtımı gerçekleştirilmiştir.
- Toprak Analizi Projesi kapsamında Bitkisel Üretim Şube Müdürlüğü Tarafından çiftçilere Toprak Analizi Eğitimi verilmiş ve bu eğitime katılan 500 çiftçiye toprak analizi sonuçları verilerek değerlendirmeler yapılmıştır.
- Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Bitkisel Üretim Şube Müdürlüğü tarafından Turunçgil ve Narda Unlu Bit Zararlısına Karşı Biyolojik Mücadele Eğitimi düzenlenmiş ve uygulamalı olarak Kumluca ile Finike İlçelerinde gerçekleşen eğitime 487 üretici katılmıştır.
- “Belediye-Çiftçi El Ele Projesi kapsamında, Büyükşehir Belediyesinin tarım araç ve makine parkının zenginleştirilmesi ve çiftçilerin ihtiyaçlarının karşılanması faaliyeti ile Antalya il ve ilçelerinde, Tohumu Bizden Üretimi Sizden Projesi kapsamında, teşvik edilen buğday üretiminden, elde edilen buğdayın ekmek olması için Unu Sizden Yoğurması Bizden denilerek 10 adet hamur yoğurma makinesi çiftçilerin kullanımlarına verilmiştir. Antalya il ve ilçelerinde yerelden kalkınma amacıyla pekmez sezonunun başlamasıyla, pekmez üreticilerinin işyükünü azaltmak amacıyla Kaş - Gürsu Mahallesi ve Akseki Taşlıca Mahallesi Murtiçi Mevkiinde pekmez üreticilerinin üzümleri sıkılmıştır”.

Sonuç ve Öneriler

Merkezi yönetimlerle beraber yerel yönetimlerde de uygulanan hizmette yerellik ilkesi, insanlara yaşadıkları coğrafi alanda etkin ve verimli hizmet sunmayı, onların karar alma süreçlerine demokratik katılımın sağlanmasını bu bağlamda yerel yönetimlerden memnuniyetin tesis edilmesini kamu hizmeti politikasının temel hedefleri olarak sayar. 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ülkemizde de bu hedefler doğrultusunda atılan önemli adımlar arasındadır. Düzenleme ile büyükşehir belediyeleri hizmet sunumunda yerelde tek aktör haline gelmiştir. Bununla birlikte yasa ile ihdas edilen yeni durum, yerel ölçekte siyasa belirleme ve hizmet götürme süreçlerine ilişkin yetkinin de tek merkez (büyükşehir belediyeleri) elinde toplanması sonucunu doğurmuştur. Daha açık bir ifade ile ülke ölçeğinde hizmette yerellik ilkesi ihdas edilirken, yerel ölçekte bu hizmetlerin yasa öncesinde, halka taşınmasında rol oynayan belde belediyesi ve köy gibi yönetsel birimlerin tüzel kişiliklerine son verilerek bu birimler mahalleye dönüştürülmüş, hizmetin sunumu yerelde merkezileştirilmiştir.

Ebette çalışmanın odağı 6360 sayılı yasanın hizmette yerellik ilkesinin içeriği ve uygulanması ile olan ilişkisi değildir. Çalışmanın ana vurgusunu 6360 sayılı kanun ile yerel yönetimlerinin hizmet sunma noktasında geniş bir hareket alanına kavuşturulduğu ve bunun neticesinde tarımın desteklenmesi hususunda büyükşehir belediyelerinin inisiyatif almasının kolaylaştırıldığı savı oluşturmaktadır. Bu bağlam içinde, Antalya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları incelendiğinde kırsal alanlara yönelik tarım ile ilgili farklı konularda ücretsiz sertifikalı eğitim seminerleri düzenlendiği, çiftçilerin toprak analizi ve toprağı verimli kullanma konusunda bilgilendirildiği, çiftçinin elektrik maliyetinin belli bir kısmının karşılandığı dikkat çekmektedir. Ayrıca Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan tarımsal alt yapı, sulama, tohum ve gübre dağıtımı gibi hizmetlerin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Ancak hem Covid-19 pandemisi hem de Rusya-Ukrayna gerilimi ile birlikte dünyada artan gıda fiyatları tarımsal üretimin artırılması ve gıdaya ulaşılması hususunda tüm paydaşların ortak katılımıyla hareket edilmesi gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Tarım politikalarının merkez tarafından belirlenmesi ve büyükşehir belediye kanununda tarımla ilgili belirtilen maddenin kapsam ve içeriğinin ayrıntılı olarak düzenlenmemesi sebebiyle büyükşehir belediyeleri, kendi mali imkânları doğrultusunda bu yerleşim yerlerinde hizmet verebilmektedir. Bu nedenle büyükşehir belediyelerine tarımsal üretim konusunda verilen görev ve yetkilerin ayrıntılı olarak düzenlenmesinin hizmet sunumunu ve etkinliğini artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca bu ayrıntılandırmayı müteakip söz konusu faaliyetlerin finansmanı için ayrı mali kaynakların da oluşturulması yerelde kentsel tarımın kapasite artımını teşvik edecektir.

Büyükşehir belediyelerinin tarımsal hizmet sunumunda ve doğrudan destek konularında yerel üretici ve üretici kooperatifleri ile ortak bir alanda toplantılar yapmasının ya da büyükşehir belediyesine bağlı ilgili bir birim kurulmasının üretimden pazarlamaya kadar her aşamada birlikte hareket edilmesinin tüm paydaşları ve tüketiciyi olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Ayrıca üreticilerin ihtiyaçlarının ve taleplerinin belli periyotlarla tespit edilmesi ve bu ihtiyaçlar ile taleplerin karşılanmasıyla, gıda güvenliğine ilişkin daha etkili ve verimli hizmet sunulacağı değerlendirilmektedir.

Kırsal alanlarda üreticiye ait olan tarım alanlarının yanı sıra hazineye ait ve atıl durumda bulunan tarım alanlarının büyükşehir belediyesi tarafından üretime kazandırılması hem tarımsal üretiminin artırılması ve sürekliliği hem de toprak verimliliğinin korunması açısından önemlidir. Son cümle, her kentin tarımsal kapasitesinin açığa çıkarılmasının, kentlerin kendi tarımsal yeterlilik düzeylerinin artırılması ve dolayısıyla gıda güvenliğinin tesis edilmesinde anahtar rol oynayacağını ifade etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akın, Y., Çelen, B., Çelen, M. F ve Karagöz, A. (2020). Covid-19 sonrası Türk tarımı nasıl değişmeli?. EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences, 904-914.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi (2019). 2020-2024 Yılı Stratejik Plan, <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar%2F20202024%20STRATEJIC%4%B0K%20PLAN.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi (2020). 2019 Yılı Faaliyet Raporu, <https://www.antalya.bel.tr/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari> adresinden edinilmiştir.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi (2021). 2020 Yılı Faaliyet Raporu, <https://www.antalya.bel.tr/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari> adresinden edinilmiştir.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi (2022). 2021 Yılı Faaliyet Raporu, <https://www.antalya.bel.tr/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari> adresinden edinilmiştir.
- Arıkboğa, E. (2018). Yerel yönetimler ve iyi yönetim, mahalle muhtarlığı ve muhtarlık - belediye ilişkileri. Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, 13, 21-35.
- Aydın, A. ve Güner, A. (2020). Covid-19 salgınının tarım sektörü ve gıda güvenliği üzerine etkisi: Türkiye üzerine bir değerlendirme. Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi, 3(2), 155-171.
- Bayramoğlu, Z. (2010). Tarımsal verimlilik ve önemi, Selçuk Üniversitesi Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 24(3), 52-61.
- Behnassi, M. ve El Haiba, M. (2022). Implications of the Russia-Ukraine war for global food security. Correspondence, 754-755.
- Çavuşoğlu, A. ve Lamba, M. (2020). 6360 sayılı Kanun'un mahalleye dönüşen birimler üzerine etkisi: Antalya İli örneği. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(21), 123-147.
- Çetin, M. ve Yücesoy, A. (2020). Covid-19 sürecinde AB ve Türkiye'nin tarım politikalarına yeniden bakış. Yeni Türkiye Dergisi, 113, 175-182.
- Eryılmaz, B. (2014). Kamu Yönetimi Düşünceler Yapılar Fonksiyonlar Politikalar. İstanbul: Umuttepe Yayınları.
- Food Security Information Network (2022). Global Report on Food Crises 2022, Global Network Against Food Crises, retrieved from https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000138913/download/?_ga=2.107501570.1813096786.16533174131713203838.1652643473 adresinden edinilmiştir.
- Global Report on Food Crises – 2022. <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-2022#:~:text=The%202022%20Global%20Report%20on,economic%20shocks%2C%20and%20weather%20extremes.> adresinden edinilmiştir.
- Kaşıkırık, A. ve Toprak, M. (2022). Temel Bir İnsan Hakkı Olan Gıdaya Erişim: Covid – 19 Krizinde Kent Gıda İlişisini 30 Büyükşehir Üzerinden Yeniden Düşünmek. Anadolu Strateji Dergisi, 77-87.

- Kılavuz, E. ve Erdem, İ. (2019). Dünyada tarım 4.0 uygulamaları ve Türk tarımının dönüşümü, *Social Sciences*, 14(4), 133-157.
- Koşker Yaman, A. ve Kutlar, İ. (2017). 6360 sayılı büyükşehir belediye yasasının kırsal yaşama olası etkileri: Kocaeli Örneği, *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(11), 1295-1300.
- Miran, B. (2005). Tarımsal yapı ve üretim, Yavuz, F (Ed.), *Türkiye’de Tarım* (s. 9 - 42). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü.
- Peterson, E.W.F. (2022). the coming global food crisis, *Cornhusker Economics*, 1-5. https://digitalcommons.unl.edu/agecon_cornhusker/?utm_source=digitalcommons.unl.edu/age_con_cornhusker/1155&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages adresinden edinilmiştir.
- Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü (TEPGE) <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Menu/37/Urun-Raporlari> 25.06.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Tuğay, M. E. (2012). Türk tarımında bitkisel üretimi artırma yolları. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 5(1), 1-8.
- Tuncer, B. ve Bakırcı, M. (2020). 6360 sayılı büyükşehir yasasının Türkiye’nin kırsal yerleşim düzenine mevcut ve muhtemel etkileri: Konya örneği, *Türk Coğrafya Dergisi*, 74, 75-85.
- TÜİK, Tarım Alanları Dağılışı, (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111> adresinden 05.07.2022 tarihinde erişilmiştir.
- TÜİK, Bitkisel Ürün Denge Tabloları 2020-2021, (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Bitkisel-Urun-Denge-Tabloları-2020-2021-45505> 05.07.2022 tarihinde erişilmiştir.
- United Nations, World urbanization prospects, 2014. <https://www.compassion.com/multimedia/world-urbanization-prospects.pdf> 06.07.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yavuz, F ve Dilek, Ş. (2019). Türkiye Tarımına Yeniden Bakış, SETA: İstanbul.
- Yenigül, S. B. (2016). Büyükşehirlerde tarımsal alanların korunmasında kentsel tarım ve yerel yönetimlerin rolü, *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi MEGARON*,11(2), 291 - 299.
- Yıldırım C. Ve Bıçakçı H. (2018). 6360 sayılı Kanun’un kır kent karşılığı bağlamında Çarşamba kırsalı üzerine etkileri, M. Melçek, B. Parlak ve E. Atasoy (Ed.), *Kent yönetiminde yeni yaklaşımlar ve etkin belediyecilik uygulamaları* (s.265-271). Ankara: Nobel Yayın.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. (2004 Temmuz 10). Resmi Gazete (25531). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> adresinden edinilmiştir.
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012 Aralık 6). Resmi Gazete. (28489). <https://www>.

mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&Mevzuat

Tertip=5 adresinden edinilmiştir. 7254 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2020 Ekim 16). Resmi Gazete. (31276). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/10/20201016M1-1.htm> adresinden edinilmiştir.

<https://antalya.tarimorman.gov.tr/Belgeler/10%20dilde%20brifing/2020%20YILI%20ANTALYA%20%C4%B0L%20TARIM%20VE%20ORMAN%20M%C3%9CD%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E%C3%9C%20BR%C4%B0F%C4%B0NG%20SUNUSU.pdf> adresinden edinilmiştir.